

Απόσπασμα ομιλίας Γ. Βαρουφάκη, 30η Νοεμβρίου 2006, στο αμφιθέατρο της ΓΣΕΕ (*)

Όλες οι στατιστικές προβλέψεις γίνονται σαν να περπατάμε με την πλάτη μας στο μέλλον, προσπαθώντας να το μαντέψουμε κοιτάζοντας πίσω. Αυτή είναι η μοίρα της οικονομικής πρόγνωσης. Αυτό όμως που με ενοχλεί με την συζήτηση για τον τωρινό προϋπολογισμό είναι ο γενικευμένος, ο αβάσταχτος επαρχιωτισμός του. Μιλάνε λες και τα σύνορα της Ελλάδας είναι τα πέρατα του κόσμου...

Είναι αλήθεια ότι η ΟΝΕ, το ευρώ, προστατεύει την κυβέρνηση από τον κίνδυνο των συναλλαγματικών κρίσεων. Ο κ. Αλογοσκούφης φαίνεται ικανοποιημένος με την σκέψη ότι τίποτα βίαιο δεν θα του προκύψει το 2007 και έτσι θα πάει λίγο-πολύ ανενόχλητος στις εκλογές. Με την διπλή στρατηγική του, της **Απογραφής** από τη μια και της **Προσαρμογής** του ΑΕΠ από την άλλη, ζει την χαρά του μάγου που θεωρεί ότι παίζει με το κοινό του...

Αυτά τα παίγνια του κ. υπουργού μας έχουν κοστίσει την αξιοπιστία μας σε μια ευρωζώνη που, ναι μεν μας προστατεύει από τους αέρηδες της συναλλαγματικής κρίσης, αλλά που, την ίδια στιγμή, μας καθιστά ακόμα πιο ευάλωτους στα παλιρροιακά κύματα μιας επερχόμενης ύφεσης. Θέλω να κλείσω με μια σειρά σκοτεινών σκέψεων.

Ο προϋπολογισμός του 2007 βασίζεται στο αξίωμα ότι το 2007 θα είναι, διεθνώς, λίγο καλύτερο από το 2006. Μακάρι να είναι έτσι. Γιατί και η παραμικρή ύφεση τον ανατρέπει. Τίποτα ουσιαστικό δεν προβλέπει ο προϋπολογισμός του 2007 σε περίπτωση που η παγκόσμια οικονομική ζωή αποδειχθεί λιγότερο γενναιόδωρη προς τον κ. Αλογοσκούφη. Πρόκειται για αφροσύνη, ιδίως αν ρίξουμε μια ματιά στα μαύρα σύννεφα που φαίνεται να μας πλησιάζουν.

Μια μικρή αναδρομή. Θυμόμαστε όλοι την ύφεση του 1990-1 (μόλις πριν τον 1ο Πόλεμο του Κόλπου). Τι την προκάλεσε; Τέσσερις βασικοί παράγοντες:

1. Έσπασε η φούσκα στην αγορά ακινήτων της αγγλοσαξωνίας
2. Πληθωριστικές τάσεις με παράλληλο σφίξιμο της νομισματικής πολιτικής στις ΗΠΑ
3. Στασιμότητα πραγματικών μισθών
4. Ψηλές τιμές πετρελαίου λόγω του πολέμου στον Κόλπο.

Ας πάμε τώρα δέκα χρόνια αργότερα: Στην μικρότερη ύφεση του 2000-1 (6 μήνες πριν τους Δίδυμους Πύργους). Τι συνέβη εκεί;

1. Έσπασε η φούσκα της Νέας Οικονομίας και έτσι στέγνωσαν οι επενδύσεις
2. Τα επιτόκια αυξήθηκαν κατά 1,75%
3. Το πετρέλαιο από \$18 πήγε στα \$30
4. Οι δίδυμοι πύργοι.

Η κατάσταση σήμερα κοιτάζοντας προς το 2007:

1. Φαίνεται να σπάει και πάλι η μεγαλύτερη φούσκα στην αγγλοσαξωνική αγορά ακινήτων, όπως και το 1991
2. Τεράστια χρηματοοικονομική υπεραξία η οποία κινδυνεύει να σκάσει ως η μεγαλύτερη φούσκα στην ιστορία ως απόρροια της κρίσης στην αγγλοσαξωνική αγορά ακινήτων, η οποία και την συντηρεί
3. Το πετρέλαιο στα \$60
4. Τα επιτόκια αυξήθηκαν στις ΗΠΑ κατά 4,25%
5. Ιράκ, Αφγανιστάν.

Τα σημάδια μιας ύφεσης για το 2007 είναι παρόντα και είναι σαφή. Κι όμως: Λίγοι συμφωνούν μαζί μου ότι επέρχεται ύφεση – και μάλιστα μεγάλη. Γιατί; Συνάδελφοι μου απαντούν με διάφορους τρόπους:

Λένε: Η τιμή του πετρελαίου αυξήθηκε από το 2004/5 και δεν συνέβη τίποτα. Γιατί να προκαλέσει ύφεση το 2007;

Απαντώ: Επειδή το 2004/5 ανέβηκε λόγω αυξημένης ζήτησης με χαμηλά επιτόκια. Σήμερα οφείλεται στην μειωμένη προσφορά σε κλίμα αυξημένων και αυξανόμενων επιτοκίων. Το 2004/5 οι υψηλές τιμές ενέργειας ήταν δείγμα οικονομικής ισχύος. Σήμερα είναι δείγμα αδυναμίας.

Λένε: Οι νομισματικές αρχές των ΗΠΑ τα ξέρουν αυτά και είναι έτοιμες να δράσουν.

Απαντώ: Ίσως. Αλλά και να δράσουν είναι απίθανο να προλάβουν την ύφεση. Το 2000 χαλάρωσαν την νομισματική τους πολιτική 6 ολόκληρους μήνες πριν την ύφεση. Ήταν πολύ αργά. Η ύφεση ήρθε. Και οι επενδύσεις μαράθηκαν. Αν και τα επιτόκια έπεσαν από το 6,5% στο 1% μεταξύ 2001 και 2004, η κυβέρνηση Bush μετέτρεψε ένα πλεόνασμα στον προϋπολογισμό της τάξης του 2,5% επί του ΑΕΠ σε έλλειμμα 3,5%, και το δολάριο έπεσε σημαντικά, παρόλα αυτά, οι επενδύσεις στις ΗΠΑ μειώθηκαν κατά 4% ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Σήμερα, δεν κινδυνεύουμε από την φούσκα της Νέας Οικονομίας, όπως το 2001. **Κινδυνεύουμε από την φούσκα της αγοράς ακινήτων, των χρηματοοικονομικών παραγώγων που χτίστηκαν σε αυτήν, και των αγαθών διαρκείας.** Αν σπάσει η φούσκα αυτή, και είναι σίγουρο ότι θα σπάσει, καμία μείωση επιτοκίων δεν πρόκειται να κινήσει τα κεφάλαια αυτά γρήγορα. Επί πλέον, αντίθετα με το 2001, ο πληθωρισμός είναι τσιμπημένος, το έλλειμμα προϋπολογισμού μεγαλύτερο και οι Κεντρικές Τράπεζες λιγότερο διατεθειμένες να ρίξουν τα επιτόκια. Το δολάριο πόσο ακόμα μπορεί να πέσει πριν αρχίσει να απειλείται το στάτους του στην αγορά ενέργειας;

Συνοψίζοντας: Εδώ και 30 χρόνια ένα φάντασμα πλανάται πάνω από την διεθνή οικονομία: Το διπλό έλλειμμα των ΗΠΑ. Σαν ένας Οικουμενικός Μινώταυρος καταβροχθίζει τα παγκόσμια κεφάλαια, που εθελοντικά πηγαίνουν

σε αυτόν, και καθορίζει τις τύχες εκείνων που ζουν σε μέρη κοντά και μακρινά. Η Κίνα τον Αύγουστο έφτασε να τον έχει «ταΐσει» με 342 δις \$. Δεν του φτάνουν όμως. Τον Σεπτέμβρη, οι εισροές κεφαλαίων στις ΗΠΑ υπολείπονταν κατά 5 περίπου δις του ποσού που χρειαζόταν για να τραφεί το κτήνος. Όταν πεινάει ο Μινώταυρος του αμερικανικού χρέους, εμείς εδώ πρέπει να φοβόμαστε. Προς το παρόν η πείνα του καταλαγιάζει όσο η αγορά παραγώγων χτίζει πύργους από χαρτί στην πλάτη των φτωχών δανειοληπτών των ΗΠΑ που πείστηκαν να αγοράσουν με δάνειο άθλια σπίτια, συνήθως στην μέση του πουθενά, και τα οποία δεν μπορούν να διατηρήσουν δεδομένων των χαμηλών τους μισθών. Όταν αυτά τα δάνεια θα αρχίσουν να «σκάνε», μια αλυσιδωτή αντίδραση απειλεί να συμπαρασύρει το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το ερώτημα είναι όχι το αν κάτι τέτοιο θα συμβεί αλλά (α) **πότε** θα προκύψει και (β) **πόσο γρήγορα** θα φέρει την επόμενη μεγάλη ύφεση σε όλα τα μήκη και πλάτη της διεθνούς οικονομίας.

Πρόκειται για δυσοίωνους χρησμούς που ελπίζω να αποδειχθούν κούφιοι. Αναρωτιέμαι αν ο κ. Αλογοσκούφης ή ακόμα και οι συνάδελφοί του στην Ευρώπη ασχολούνται με αυτά. Αν σκέφτονται με αυτούς τους φόβους κατά νου. Αν σχεδιάζουν την αντίδρασή τους. Ή αν, όπως πολύ φοβάμαι, αναλώνονται στον φетиχισμό των αριθμών και την απατηλή τέχνη της λογιστικής.

(*) Για την ιστορία, επρόκειτο για συνάντηση του Ομίλου Προβληματισμού για την Ελληνική Κοινωνία, του κ. Κ. Σημίτη, με θέμα τον προϋπολογισμό του 2007, του τότε υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών κ. Γ. Αλογοσκούφη. Η συνάντηση έλαβε χώρα στο αμφιθέατρο της ΓΣΕΕ. Ο Νίκος Χριστοδουλάκης και ο Γιάννης Δραγασάκης ήταν οι άλλοι δύο ομιλητές. Συντονίστρια η κα. Ελίζα Παπαδάκη.